Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap, met name artikel 20;
Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de Arbeidsrechtbank van het rechtsgebied Hasselt bij vonnis van 7 juli 1972 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Artikel 45, lid 4, van verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB van 16 december 1958, blz. 561), betreft alle inzake de sociale zekerheid bevoegde nationale rechterlijke instanties.

Monaco Pescatore

Donner Trabucchi Kutscher

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op dertien december negentienhonderdtweeënzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

President van de Eerste Kamer
R. Monaco

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL K. ROEMER VAN 28 NOVEMBER 1972 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

In het onderhavige prejudicieel geding gaat het om de uitlegging van artikel 45 van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB van 16 december 1958, blz. 580). De feiten zijn de volgende.
De heer Merola, verzoeker in het hoofdgeding, is Italiaans onderdaan. In de dertiger jaren was hij in loondienst werk-

1 — Vertaald uit het Duits.

zaam in Italië en in de jaren 1947-1957 in de Belgische mijnen. Hij stelt vervolgens om gezondheidsredenen met zijn gezin naar Italië te zijn teruggekeerd, waar hij sindsdien woonachtig is. Vanuit Italië vroeg hij in België om toekenning van invaliditeitspensioen als mijnwerker; op dit verzoek werd echter door de ten deze bevoegde Caisse de prévoyance du Centre afwijzend beschikt, waarna Merola beroep instelde bij de Arbeidsrechtbank te Hasselt, een instantie die blijkbaar eerst sinds kort met de behandeling van zaken betreffende de sociale zekerheid is belast. Daar rees aanstonds de moeilijkheid dat het request in het *Frans* was gesteld. Dit is in strijd met de Belgische wet van 15 juni 1935 over het gebruik der talen in gerechtszaken, volgens welke in de provincie Limburg bij de behandeling van burgerlijke en handelszaken in eerste instantie het *Nederlands* procestaal is. Daartegenover beroept verzoeker in het hoofdgeding, die kennelijk migrerende werknemer is in de zin van verordening nr. 3, zich op artikel 45 dezer verordening, luidende als volgt: „De organen en autoriteiten van een Lid-Staat mogen de verzoekschriften of andere documenten welke tot hen worden gericht, niet afwijzen op grond van het feit dat zij zijn gesteld in een officiële taal van een andere Lid-Staat."

Voor de Arbeidsrechtbank te Hasselt was het nu de vraag of de Arbeidsrechtbanken en Arbeidshoven, die tot de rechterlijke en niet tot de uitvoerende macht behoren, als „autoriteiten van een Lid-Staat" in de zin van artikel 45 van verordening nr. 3 zijn te beschouwen. De Arbeidsrechtbank schorste daarom het geding bij vonnis van 23 juni 1972 en stelde de navolgende prejudiciële vraag:

„Gesteld dat de Arbeidsrechtbanken en Arbeidshoven stellig deel uitmaken van de gerechtelijke macht, de administratie controleren zonder zich met vraagstukken van actieve administratie in te laten en niet behoren tot de uitvoerende macht in tegenstrijd met de vroegere administratieve rechtscolleges inzake sociale zekerheid en de Raad van State kan dan nog gesteld worden dat de Arbeidsgerechten een „orgaan zijn belast met de uitvoering van de sociale zekerheid" met alle gevolgen van dien wat aangaat het taalgebruik inzake de requesten voor de Belgische Arbeidsgerechten ingediend door migrerende arbeiders"?

Slechts de regering van de Italiaanse Republiek en de Commissie van de Europese Gemeenschappen hebben ten aanzien van deze vraag materieel hun standpunt bepaald. Zij zijn beide van mening dat deze vraag bevestigend moet worden beantwoord, zodat de Belgische Arbeidsrechtbanken en Arbeidshoven, voor zover zij vragen van de sociale zekerheid behandelen, zijn te beschouwen als autoriteiten in de zin van artikel 45 van verordening nr. 3.

Reeds thans zij gezegd dat ik mij bij deze opvatting aansluit.

Om te beginnen zij gewezen op het na prejudicieel verzoek van de Belgische Raad van State in de zaak 6-67 (Jurisprudentie, Deel XIII, blz. 272) gewezen vonnis, waarin de in artikel 45 van verordening nr. 3 gebezigde term „autoriteiten" reeds wordt uitgelegd, en wel in die zin dat de nationale rechterlijke instanties op het gebied van de sociale zekerheid behoren tot de autoriteiten bedoeld in artikel 45, lid 4. Weliswaar ging het in dit arrest om de Belgische *Raad van State,* een met administratieve rechtspraak belast college dat volgens de verwijzende rechter orgaan is van de uitvoerende macht. Het lijdt voor mij echter geen twijfel dat deze uitspraak voor de rechterlijke macht als geheel geldt, dat wil zeggen ook voor de met gewone rechtspraak belaste gerechten, waartoe in België ook de Arbeidsrechtbanken en Arbeidshoven behoren. Dit kan namelijk worden afgeleid uit 's Hofs overweging dat „allereerst de voor de met de dagelijkse toepassing van de wetgeving op het stuk van sociale zekerheid belaste instellingen geldende plicht om kennis te nemen van verzoekschriften welke in de officiële taal van een andere Lid-Staat zijn gesteld, redelijkerwijze evenzeer zou moeten gelden voor de met de rechterlijke controle op die toepassing belaste instanties, daar deze toetsing volgens de in

alle Lid-Staten geldende beginselen van rechtsbescherming een onmisbare waarborg tegenover de bestuursuitoefening vormt". Hierop heeft in casu trouwens ook de Italiaanse Regering gewezen; zij noemt het terecht absurd te veronderstellen dat de faciliteiten ten aanzien van het taalgebruik die in artikel 45 van verordening nr. 3 worden voorzien slechts voor administratieve procedures zouden gelden en niet voor de verschillende rechtsgedingen stricto sensu die toch wat de toepassing van het sociale recht betreft een even belangrijke, zo niet nog belangrijker, rechtswaarborg behelzen.

Ook hier kan worden gewezen op de bilaterale verdragen inzake de sociale zekerheid, waarin gewoonlijk bepalingen inzake het taalgebruik voorkwamen en die stellig gelijkelijk voor administratie en rechterlijke macht golden. Omdat verordening nr. 3 voor deze verdragen in de plaats is gekomen en in de rechtspraak te dien aanzien het beginsel wordt gehuldigd dat betrokkenen niet in een ongunstiger rechtspositie komen te verkeren, is slechts een ruime uitlegging van de in artikel 45 dier verordening gebezigde term „autoriteiten" op haar plaats.

Eigenlijk kan ik het hierbij laten. Met name lijkt het mij onnodig nogmaals in te gaan op de argumenten die de Commissie — die tot een zelfde conclusie komt — reeds in de zaak 6-67 heeft voorgedragen en thans wederom voordraagt. Ik volsta dus met een verwijzing naar haar uitvoerige memorie en naar haar opmerkingen betreffende de vier taalkundige versies van artikel 45, de voorgeschiedenis van deze bepaling, de uitlegging van andere bepalingen van verordening nr. 3 en de uitkomsten ener vergelijking met verdragen betreffende de sociale zekerheid van onderdanen van derde staten. — Daarnaast is hoogsten nog van belang dat ook 's Raads verordening nr. 1408 van 14 juni 1971 (PB nr. L 149, blz. 2), die op 1 oktober 1972 voor verordening nr. 3 in de plaats is getreden, een met artikel 45 overeenkomende bepaling (artikel 84) bevat, waarin ook de rechterlijke instanties — heel in het algemeen — worden genoemd.

Wanneer nu de Commissie, die bij de voorbereiding van de nieuwe verordening betrokken was, uitdrukkelijk verklaart dat die wijziging niet was ingegeven door de wens de voorafgaande regeling materieel te veranderen en te verbeteren, doch slechts een *redactionele* aanpassing aan de inmiddels verschenen jurisprudentie behelst, dan is dit voor de oplossing van het onderhavige probleem stellig niet zonder betekenis.

Meer problemen stelt het verwijzingsvonnis niet aan de orde; verdere vragen inzake de uitlegging van artikel 45 van verordening nr. 3 zijn niet gesteld. Wel zou ik nog een opmerking willen maken naar aanleiding van hetgeen aangaande de hoofdzaak feitelijk is gebleken. Uit de stukken betreffende het hoofdgeding blijkt ons dat verzoeker, een Italiaans onderdaan wiens moedertaal kennelijk het Italiaans is, zich bij zijn verdediging doet bijstaan door een landgenoot die weliswaar het Nederlands schijnt te beheersen, doch bij een Belgische rechterlijke instantie in het Vlaamse taalgebied een in het Frans gesteld beroepschrift indiende. Dit doet merkwaardig aan en men mag zich afvragen of ook zulk een handelwijze door de regeling inzake het gebruik der talen (artikel 45 van verordening nr. 3) wordt gedekt. Waarschijnlijk ligt aan deze regeling in hoofdzaak de gedachte ten grondslag dat een migrerende werknemer bij het opkomen voor zijn rechten niet in het nadeel mag geraken wanneer hij zich slechts in zijn *moedertaal* kan uitdrukken. Anderzijds moeten wij toegeven dat in artikel 45 heel in het algemeen en zonder enigerlei beperking als voormeld van de *officiële talen* der Lid-Staten wordt gesproken. Ook zij erkend dat het zakelijk en redelijk zeer zeker verantwoord kan zijn in een bepaald geval een andere taal dan zijn moedertaal te gebruiken, bij voorbeeld wanneer degene aan wie men zijn belangen toevertrouwt de gekozen taal goed beheerst en betrokkene meent dat die andere taal door de desbetreffende instanties beter wordt verstaan. Mijn slotsom luidt dus dat artikel 45 niet alleen maar voor betrokkenen de mogelijkheid open-

houdt zich van hun moedertaal te bedienen. Zulk een opvatting ware stellig niet te rijmen met het reeds meermalen genoemde beginsel dat bij de uitlegging van voorschriften betreffende de sociale zekerheid van migrerende werknemers vooral naar een zo ruim mogelijke bescherming hunner belangen moet worden gestreefd. — Hieraan kan wellicht nog het volgende worden toegevoegd: Natuurlijk mag van het in artikel 45 van verordening nr. 3 gewaarborgde recht tot keuze geen *misbruik* worden gemaakt; dit is een aan iedere rechtsuitoefening gestelde voorwaarde. Maar omdat aan de vaststelling van zodanig misbruik strenge eisen zijn gesteld (er moet van kennelijk misbruik zijn gebleken of het moet door de rechter met zekerheid zijn vastgesteld) en duidelijke aanwijzingen als bedoeld in casu ontbreken, kunnen wij dit punt verder laten rusten en behoeft er in de prejudiciële, beslissing geen overweging aan te worden gewijd.

Op grond van een en ander stel ik voor de vraag van de Arbeidsrechtbank als volgt te beantwoorden:

De tot behandeling van vragen van sociale zekerheid geroepen nationale rechterlijke instanties, met inbegrip van de Belgische Arbeidsgerechten, behoren tot de „autoriteiten" bedoeld in artikel 45 van verordening nr. 3. Zij mogen derhalve beroepen van migrerende werknemers niet afwijzen op grond dat de beroepschriften in de officiële taal van een andere Lid-Staat zijn gesteld.